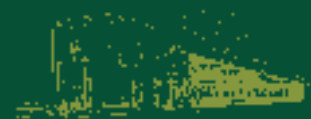

Ria Smit

regisserend architect

'IK ONTWERP EEN VERHAAL,
GEEN VIERKANTE METERS'

ARCHITECT RIA SMIT NEEMT OPDRACHTGEVERS AAN DE HAND MEE DOOR HET ONTWERP VAN EEN GEBOUW, ALS HET NOG TUSSEN HEN IN OP TAFEL LIGT. HOE ZIET EEN DAG IN HET NIEUWE GEBOUW ERUIT? DE ARCHITECT IS REGISSEUR EN HET ONTWERP IS EEN SCENARIO VAN OMSTANDIGHEDEN IN HET GEBOUW.

Ria Smit heeft zich een gerespecteerde positie verworven in de bouwwereld. Zij is een vrouw in - nog steeds - een mannenwereld. Zij is een architect die het heeft over inlevingsvermogen, waar vakgenoten het hebben over rendement. Haar bureau wordt gevraagd voor onalledaagse projecten - de droom van ieder ontwerpend mens.

In 1976 studeerde zij af aan de Technische Universiteit Eindhoven, bij professor D.C. Apon. Na voor verschillende Amsterdamse bureaus te hebben gewerkt, startte in 1985 de samenwerking met ingenieur Madeleine Steigenga. De bekroning van het ontwerp voor 81 woningen en een stedenbouwkundig plan op Scholeneiland in Amsterdam leidde tot de start van hun samenwerking.

In een maatschap met Madeleine Steigenga kwamen tot 1997 diverse woningbouw- en utiliteitsprojecten tot stand. In 1998 vestigde Ria Smit zich als zelfstandig architect met Bureau Ria Smit Architecten Amsterdam; daarnaast werkte zij als gastdocent aan de Technische Universiteit Delft en aan de Academie van Bouwkunst. Voorts was zij lid van de jury voor de Architectuurprijs Apeldoorn en is zij nu lid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Apeldoorn en van de redactie-adviesraad van NL Onder Dak.

Uitgesproken programma's

Ria Smit en het bureau hebben een staat van dienst op het terrein van projecten met onalledaagse en uitgesproken programma's van eisen: een kerkverzamelgebouw, twee kinderdagverblijven, een school voor blindengeleidehonden. Projecten waarbij het inlevingsvermogen van de architect van vitaal belang is.

Het bureau is gevestigd op de tweede etage van een herenhuis aan de Recht Boomsloot, uitkijkend op de Nieuwmarkt, in Amsterdam. De architect woont op steenworp afstand van

het kantoor, dat sober is ingericht. Haar medewerkers gebruiken de lunch in een kleine keuken in een huiselijke sfeer. Rust en bedachtzaamheid heersen tussen deze muren, overdaad lijkt buitengesloten.

"Als je woont en werkt in de stad heb je behoefte aan ruimte en groen. Het denken gaat alsmar door. Het hoofd is continu aan het werk", zegt de Amsterdamse architect. "Of het me inspireert weet ik niet, maar ik wandel veel om tot rust te komen. Zowel in als buiten de stad. Als je wandelt ter ontspanning is het aardige dat je even niet denkt of ontleeft. Je neemt wel waar, maar dat is dan absorberen, open staan. Dat is iets anders dan denken. Je zet het hoofd stil. Tijdens het wandelen vallen ideeën op hun plaats. Wandelen is een goede houding om ideeën te krijgen. Afstand nemen en open staan op hetzelfde moment. Het idee komt later in je werk van pas."

Uw bureau laat zich erop voorstaan bij ieder project uit te gaan van de bestaande omgeving, de context. Dus alles moet passen?

Ria Smit: "Nee soms juist niet. Vaak moet je houding ten opzichte van die context nog bepaald worden. Je kunt heel brutaal iets neerzetten, of juist anoniem. Wij zijn eigenzinnig geweest in een uitbreidingswijk in Nijkerk; we hebben een appartemententoren gebouwd, als enige hoge element in die wijk. Het gebouw krijgt op die manier een uitgesproken karakter. In Nijkerk is weinig hoogbouw, behalve de enorme silo's bestemd voor opslag van graan en veevoer. Dezelfde contouren hebben we in het appartementencomplex nagestreefd; met als resultaat dat je niet direct een wooncomplex herkent."

Regisserend architect

In de auto, op weg naar een gerealiseerd project in Amstelveen bij Ouderkerk aan de

DE ARCHITECT: "DE HELLENDE DAKEN HEBBEN ALLES TE MAKEN MET DE CONTEXT VAN HET GEBOUW"

Amstel, rijden we langs De Amstel. Hoewel het druk is op de weg en het druift van de regen, zegt Ria Smit, met een blik op De Amstel: "Dit blijft een van de mooiste stukjes van Amsterdam." De file biedt gelegenheid tot enkele vragen.

Kunt u aangeven waarin uw bureau zich onderscheidt?

Ria Smit: "Wij ontwerpen geen vierkante meters, geen ding, wij proberen een verhaal te vertellen. Als architecten gaan wij uit van ons ruimtelijk voorstellingsvermogen. We hebben veel sessies met opdrachtgevers en zijn leidinggevend in het aanreiken van ideeën. Ik neem de opdrachtgever mee in het ontwerp: hoe ziet een dag in het gebouw eruit? Wat gebeurt er als je van de ene naar de andere ruimte loopt? Hoe word je ontvangen door het gebouw? Voel je je beschermt? Hoe is de oriëntatie op de zon, het uitzicht, van binnen? Hoe is het 's morgens, 's avonds? Je zou kunnen zeggen dat ik als een regisseur een scenario schrijf, samen met de opdrachtgever. In dit verband kan ik verwijzen naar het boek *Thinking Architecture* van Peter Zumthor, die zijn ervaringen beschrijft als hij door een gebouw loopt."

Wordt zo'n scenario niet beperkt in het geval van stadsvernieuwing?

Ria Smit: "Bij stadsvernieuwing proberen we uit te gaan van bestaande elementen. Als je herwaardeert wat er aanwezig is, herwaardeert je de hele straat. Vroeger werden modernistische gebouwen in de stad neergezet, waardoor het ritme van de straten kapot is gemaakt. Men werkte vanuit het oogpunt van

de volkshuisvesting, niet vanuit een stedenbouwkundige kijk. Je ziet vaak nog gemiste kansen, of erger. Zo wil ik niet werken. Gelukkig kennen we tegenwoordig zoets als stedenbouwkundige kwaliteit."

Wijst uw bureau opdrachten af?

Ria Smit: "Nee, het gaat anders in zijn werk. Er zijn opdrachten waar wij niet voor gevraagd worden. Ik zou zelf moeite hebben met een anoniem bedrijfsgebouw op een industrieterrein. Daar ligt mijn kracht niet."

Geteerde schuren

We parkeren op het terrein van de school van

het Koninklijk Nederlands Geleide Honden Fonds in Amstelveen, in de verte ontwaren we de stad, De Rembrandttoren, De Arena. In de school worden blindengeleidehonden opgeleid; blinde mensen komen hier drie weken wonen om aan hun nieuwe hond te wennen en andersom.

De school is uitgebreid en vernieuwd. Het was voorheen een modelboerderij met twee woningen in een groen, beschermd gebied, anno jaren vijftig. De kantoren en hondenkennels waren in schuren ondergebracht. De school was uit haar jas gegroeid en het gebouw was sterk verouderd.

De architect: "We waren gedwongen te werken volgens de artikel-19-procedure ('Als een bouwplan in strijd is met het bestemmingsplan wordt eerst onderzocht of vrijstelling mogelijk is'; red.). Het is stap voor stap gebouwd en het moest op alle fronten acceptabel zijn. Vanaf 1997 hebben we eraan gewerkt, het is vorig jaar officieel geopend.

We hebben ons laten inspireren door de zwarte, geteerde schuren die je in landelijk Nederland vaak aantroft. Het frontale kopgebouw verwijst naar de landhuizen in deze omgeving: de stoere, vierkante villa's. De uitstraling van het hoofdgebouw is prominent gemaakt, de woningen zijn ondergeschikt geworden, overeenkomstig de rangorde van een boerderij. Zij herbergen van voor naar achter: kantoren, logiesverblijven voor de blinden en kennelgebouwen. De gebouwen zijn in een U-vorm gebouwd, zodat er een grote binnentuin op het zuiden is, waardoor het de opzet van een landgoed heeft gekregen. Aan het front is weinig toegevoegd, vanaf de weg gezien valt je niets van de uitbreiding op."

In het interieur van de school zijn volop natuurlijke materialen verwerkt; bij het bepalen van het interieur en de materialen vormde de akoestiek een belangrijk uitgangspunt. De architect werpt het hoofd in de nek en we zien een hellend, houten plafond: "De daken zijn hellend en dat heeft alles te maken met de context waarin je bouwt. De daken hebben lage goten en grote overstekken, zodat de honden en de mensen droog staan als het regent, of als mensen willen roken."

"De grote, schuine plafonds verlenen het interieur een grote charme. Hellende daken zie ik het liefst toegepast in ruimtes waar je dagelijks vertoeft. Als student woonde ik graag op de zolder. Ik hou ervan om onder een schuin

Ria Smit

regisserend architect

dak te slapen, het avontuur van de vliering. In mijn huis kan ik op zolder onder een glazen dak slapen. Dat ervaar ik als een soort vakantie, je ziet de maan en de sterren, je hoort de regen."

Scheepvaartgebouw

We stappen in de auto en rijden terug in Amsterdam. De architect vertelt over haar ontwerp voor een kerkverzamelgebouw, onderdeel van het grote complex De Kandelaar in de Bijlmer aan de nieuwe Bijlmerdreef; vijf kerkzalen voor vijf Ghanese kerkgenootschappen: "In het dak tel je de vijf zalen, voor elk genootschap een. Die diensten zijn heel anders dan wij kennen. Er is muziek en iedereen loopt door elkaar heen. Natuurlijk heb ik de diensten meegemaakt, anders begin je niets als architect. De Nederlander in je denkt: ik blijf achter in de kerk staan om te kijken wat er gebeurt. Maar in een Ghanese dienst ben je gast. Ik werd op het podium gehaald en voorgesteld. Er je wordt gevraagd of je iets wilt zeggen. Die betrokkenheid is fantastisch."

Op welke wijze duidt u het begrip duurzaamheid?

Ria Smit: "De meest duurzame gebouwen zijn architectonisch gewaardeerde gebouwen; die worden opgeknapt en blijven staan. De tijd nemen voor het ontwerpen is een onderdeel van duurzaamheid. Als een duurzaam gebouw op de nominatie staat om gesloopt te worden komen mensen in opstand; het wordt wellicht niet gesloopt, het krijgt een nieuwe functie toegewezen."

Hoe raakt u geïnspireerd?

Ria Smit: "Ik word nooit geïnspireerd door een persoon, wel door het werk of het gedachtegoed van een persoon. Integere mensen ervaar ik als inspirerend. De architect Peter Zumthor en hoe hij architectuur beleeft en maakt inspireren mij.

Er is een soort gelaagdheid waar je je ideeën vandaan haalt: de eerste laag is het echte leven, de directe, zintuiglijke waarneming, die vind ik heel belangrijk. Als kind liep ik van onze boerderij naar de school aan de Oude Gracht in de binnenstad Utrecht. Die geuren, geluiden, vormen een onbewuste inspiratiebron.

De tweede laag is de cultuur, die een neerslag is uit de eerste laag, zoals literatuur, film en

muziek. Die ervaar ik als inspirerend, omdat je ontdekt hoe iemand kijkt, je denkt: O, hij doet het zo."

Aan welke namen denkt u dan?

Ria Smit: "Film: De Noorderlingen van Alex van Warmerdam, daar kan ik van genieten en lachen. Muziek: de klassieke moderneren. Schönberg, Bartók, Andriessen, Cage, Glass. Die componisten verrassen me, de verrassing doet me wat. Mozart en Beethoven kan ik waarderen, maar verrassen me niet. Hoe abstract, hoe prikkelender."

We zijn weer terug in de stad. Maar voordat we afscheid nemen wil de architect nog een blik werpen op het dak van het Scheepvaartgebouw aan de Prins Hendrikkade. Ria Smit zegt: "Het ziet eruit als suikertaart. Een enorm bewerkelijk dak, rijk gedetailleerd met lood en zink. Iedere architect, die op een mooie dag het Amsterdamse Centraal Station uitstapt, zou er een blik op moeten werpen."

APPARTEMENTENTOREN IN NIJKERK: ÉÉN IN ZIJN SOORT

Poëzie van iedere dag (Ria Smit)

*Architectuur is verwondering
een bewust moment in het dagelijks leven
zintuiglijk voelbaar
herkenbaar voor iedereen*

*Architectuur beleef je
door je erdoorheen te bewegen
door de wisseling van het licht
door het verhaal dat zich erin aftekent*

*Architectuur is duurzaam,
de drager van ons geheugen*